

Preek van Kees de Graaf

Lezen: Johannes 3:1-20

Tekst: Johannes 3:8:

“De wind waait waarheen hij wil; je hoort zijn geluid, maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat. Zo is het ook met iedereen die uit de Geest geboren is”.

In Nederland, met zijn wisselvallig klimaat, wordt veel over het weer gesproken. Welke omstandigheden oorzaak zijn van het ontstaan van weersystemen, depressies, hogedrukgebieden, met de daarbij behorende winden, is ook in onze moderne tijd voor meteorologen nog steeds een raadsel. Dat maakt het voorspellen van het weer op lange termijn moeilijk. Wetenschappers zeggen dat ze miljoenen jaren terug kunnen kijken en vaststellen wat er toen en toen gebeurd moet zijn in het verleden; ze kunnen nauwkeurig de ouderdom bepalen van allerlei voorwerpen, maar het voorspellen van het weer over veertien dagen is een hachelijke onderneming met een grote kans op een foute voorspelling. De wind is ook zo'n raadsel. Je weet niet waar hij precies opgestoken is en je weet ook niet waar en wanneer hij weer zal gaan liggen. Over die wind heb je geen enkele controle. Als er een orkaan over het land raast, dan moet je die gewoon uitzitten.

U begrijpt wel, die wind, dat is een metafoor voor de Heilige Geest. In de Bijbel wordt daarvoor het woord 'ruach' en 'pneuma' gebruikt en die woorden betekenen zoveel als wind, adem, geest.

De Heilige Geest kan je, net als de wind, ook niet narekenen of volgen. Je kunt het werk van de Geest niet in een hokje plaatsen, je kunt Zijn werking niet beperken. De Geest trekt zich van ons mensen niets aan. De Geest volgt Zijn eigen weg en de Geest doet dat altijd op Zijn eigen, heel verrassende manier. Je kunt Hem nergens toe dwingen. Daar houdt Hij trouwens helemaal niet van als mensen Hem willen dwingen.

Dat kan de Heilige Geest en dat doet de Heilige Geest omdat hij HEER is. De Heilige Geest is God. Dat betekent dat Hij elk obstakel, elke hindernis, die wij mensen opwerpen kan opruimen. Er gebeurt niets dat boven Zijn macht gaat en Zijn kunnen is werkelijk onbeperkt.

De Heilige Geest heeft één specialiteit in huis waar Hij zich in het bijzonder op richt. En dat is: levend maken. Hij doet niets liever dan alles wat dood is weer levend maken. Alles wat dood is maakt Hij levend. Kijk maar eens naar al die dorre doodsbeenderen in dat visioen waar de profeet Ezechiël over spreekt. De Geest blaast er door heen en ze gingen allemaal op hun benen staan: een geweldig groot leger.

Of wat denkt u van het leven buiten. Alle bomen en planten en dieren. Wij denken dat het allemaal vanzelf groeit en bloeit. Dat is de natuur zeggen de mensen dan. Maar de mensen hebben niet in de gaten dat als de Geest zich terug trekt, dat alles in elkaar stort. Zonder de

werking van de Geest is er helemaal geen leven mogelijk en valt er helemaal niets meer te genieten en te bewonderen. Dan wordt het letterlijk een dooie boel.

Van nature zijn we allemaal van die control freaks. We willen alles in eigen hand houden. Dat begint al als we nog een peuter zijn. “Ikke zelf doen”, zeggen als peuter als we ons bordje eten “zelf” zonder de hulp van mamma of papa willen verorberen, ook al beland de helft van het bord op de grond. We willen niet van een ander afhankelijk zijn. We willen alles zelf doen. Daar had Nicodemus ook behoorlijk last van. We komen er nog op terug.

Dat de Heilige Geest ons leven leidt en bestuurt en richting geeft, daar hebben wij ook nu nog de nodige moeite mee. Dat ligt ons niet. Het liefst willen we zelf uitmaken wanneer de Heilige Geest in ons werkt en dat willen we als het effe kan ook nog graag voor anderen bepalen. En óf iets al of niet van de Heilige Geest is, daar hebben we heel gemakkelijk een oordeel over klaar liggen. Laten we eens een paar voorbeelden geven.

Jan zei: “Ik kwam vanmorgen uit de kerk. Ik heb aan de preek niets gehad. Het drong simpel niet tot me door. Ik begreep er helemaal niets van. Alle woorden gingen over me heen. Ik ben op geen enkele manier door de preek aangesproken, het was allemaal theorie, het was saai, er zat geen enkele belevenis of emotie in; de problemen die in de preek aan de orde kwamen zijn niet mijn problemen; ik ben even leeg de kerk uitgekomen als ik er ben in gegaan, is dat nu het evangelie? En de liederen? Allemaal even vlak en zonder emotie. Waarom zou ik eigenlijk nog gaan, wat heb ik hier eigenlijk nog te zoeken, als ik er zo weinig van mee krijg? Nee, van mij hoeft dit niet meer, ik heb hier niets aan gehad en ik vraag me af of de Heilige Geest hier wel aan het werk is, ik voel er in ieder geval niets van en ik overweeg om mijn heil ergens anders te gaan zoeken”. Of:

Carolien zei: “Wat fantastisch die preek vanmorgen! Ik werd op een geweldige manier aangesproken en diep van binnen getroffen. Het was alsof elk woord voor mij bedoeld was, alsof elk woord relevant voor mij was. Hier kan ik wat mee en niet alleen vandaag, ook morgen! Ik voelde de warme tinteling van de Heilige Geest door me heen stromen en een intense blijdschap! Het was alsof ik opgetild werd, een enorme emotie en een grote blijdschap maakte zich van mij meester; ik voelde de diepe werking van de Heilige Geest in mijn binnenste en kan het nu wel uitschreeuwen van blijdschap: “Mensen het is echter waar, kom erbij en doe met ons mee”.

Dit zijn zo twee manieren waarop een preek beleefd kan worden. Jan en Carolien hebben een en dezelfde preek op een totaal verschillende manier beleefd. Jan heeft er naar zijn beleving niets aan gehad. Maar kan je nu van Jan zeggen dat de Geest niet in hem gewerkt heeft? Als je dat denkt, dan is dat veel te kort door de bocht. Misschien is het wel zo geweest dat Jan in de preek dingen gehoord heeft die hij niet *wilde* horen, of problemen waarin hij simpelweg niet in is geïnteresseerd, of dingen die hem boven zijn petje gaan, en dat hij zich *daarom* teleurgesteld en geïrriteerd heeft afgesloten voor de boodschap van de

preek en er *daarom* de brui aan wil geven. Natuurlijk is die houding van Jan fout. Maar de Geest kan wel besluiten het er niet bij te laten zitten. Want ook teleurstelling en irritatie kunnen volop een werking van de Geest zijn. Zo lang een kind van God hier op aarde leeft, heeft hij of zij te maken met de strijd tussen de oude en de nieuwe mens. Als de oude en de nieuwe mens op elkaar botsen dan kan er zo maar een hele hoop teleurstelling en ergernis naar buiten komen. Jan is op zoek naar iets, naar een echte beleving van de kracht van God. Dat is goed. Jan kan niet vinden wat hij zoekt. Hij wil afhaken. Dat is nu juist *niet* goed. Jan moet gaan bidden om de leiding van de Geest. Hij moet gaan bidden om *geduld* en *volharding*. Hij moet *wachten* tot hij meer krijgt van de Geest. Dat is een moeilijke weg voor Jan, want dat “wachten” is niet gemakkelijk en Jan is het wachten beu. Heel onze tijd, onze cultuur is ingesteld op onmiddellijke bevrediging van behoeften. “Zelf ontplooiing” heet dit met een mooi woord. Het motto is: ik wil het en ik wil het *nu!*; als ik het *nu* niet onmiddellijk krijg, dan ga ik het wel ergens anders halen. Van die levenshouding, dat virus, hebben we in de kerk een behoorlijke tik mee gekregen. Zonder dat je het in de gaten hebt wordt je ermee besmet.

Hebreeën 11 is het hoofdstuk van de z.g. ‘geloofsgetuigen’. In een lange rij passeren ze de revue, de geloofshelden van weleer. Abel, Henoeh, Noach, Abraham, Sara, Isaak Jacob, Jozef, Mozes, en ga zo maar door. En weet je wat nou zo bijzonder aan ze was? Van al die mensen die zo om hun geloof werden geprezen? Dit: Ze moesten leven van een belofte. En we lezen dat ze die belofte *niet* in vervulling hebben zien gaan. Althans, niet tijdens hun leven. Voor hen gold: wachten en nog eens wachten en geduld en nog eens geduld. Die belofte die is pas gedeeltelijk in vervulling gegaan toen Christus kwam en overwon; opvoer naar de hemel en toen de Heilige Geest werd uitgestort. Maar dat is nog niet het einde van het wachten. Het werk moet nog afgemaakt worden. Uit alle windstreken moeten eerst nog alle kinderen van God bij elkaar gebracht worden. Daar is de Geest nog druk mee bezig en daar heeft Hij tijd voor nodig. Pas als de laatste bazuin klinkt is het werk af. Tot die tijd is het hard buffelen. We blijven te maken hebben met de strijd tussen het oude en het nieuwe ik. Dat kan veel verdriet en verzet opleveren. De dood en de vergankelijkheid blijven tot die tijd bestaan. Voor Jan en voor ons betekent dat geduld hebben, wachten en bidden...bidden om steeds meer van de Geest.

Jan leeft niet meer in de tijd van de aartsvaders en de profeten. We hebben gezien dat er sindsdien veel is veranderd. De volheid van de Geest is uitgestort op de gemeente en die Geest rust nu op *heel* de gemeente, ook op Jan. Maar daarmee is het werk van de Geest nog niet veranderd. De Heilige Geest is soeverein God en blijft altijd dezelfde. We zijn een flinke stap gevorderd maar dat betekent niet dat de Geest in onze macht ligt. Hij is niet beschikbaar op afroep. Hij is ons knechtje niet! Hij waait waarheen Hij wil. Jan kan niet zeggen: “Ik wil dat hij *nu* in me werkt”. De Geest bepaalt dat zelf. Als Jan het volhoudt dan kan hij vele jaren later wel eens tot de conclusie komen dat de Geest allang in hem bezig was, ook toen hij er voor zijn gevoel nog niets van merkte.

Dat werk van de Geest is heel wonderlijk. Naarmate je ouder wordt kan Hij steeds meer lagen die diep in je binnenste verborgen zitten aanboren, aanraken. Handelingen, gedachten, toestanden uit het verleden waarvan je je nooit bewust bent geweest dat ze fout waren. Nu komen ze stuk voor stuk naar boven borrelen en je gaat erover nadenken en inzien dat ze fout waren. De Geest gaat wat fout was repareren. Een dergelijk proces kan behoorlijk pijn doen. Maar toch is het goed voor je, het is heilzaam, je wordt er alleen maar beter van en tegelijk ook nederiger – als het goed is.

Dat kan ook zo gaan met ons collectief zonde besef. “Toen wist men nog niet dat het zonde was” is inmiddels een gevleugelde uitspraak. Vroeger, nog minder dan 4 decennia geleden, stonden verjaardagsfeestjes en kerkenraadskamers blauw van de sigaretten rook. Je kon na afloop a.h.w. de pakken rook eruit snijden. Dit terwijl ook toen al bekend was dat roken kankerverwekkend is en dat elke sigaret een aanslag is op ons lichaam; ons lichaam dat toch een tempel is van de Heilige Geest. Nu gaat het hiermee gelukkig de goede kant op. We beseffen meer en meer dat roken niet maar een kwalijke gewoonte is, maar gewoon een zonde waarvan we ons moeten bekeren.

Jan, zo hebben we gezien, zou graag meer van de Geest willen ervaren maar kan het niet gevonden krijgen. Zo heb je in de christelijke gemeente vogels van allerlei pluimage rondlopen. Je hebt uitbundige mensen, zoals Carolien, die blij zijn en graag over hun geloof praten en je hebt teruggetrokken, introverte, mensen. Mensen die zich maar moeilijk kunnen uiten en die je maar met de grootste moeite over hun geloof aan de praat kunt krijgen. En nog een heleboel mensen met karakter trekken die daar tussen in zitten. Het is juist goed dat er in de gemeente zoveel verschillende soorten mensen zijn. We moeten elkaar op dit punt dan ook niet de maat nemen, maar elkaar juist aanvaarden. Mensen met heel verschillende gaven hebben elkaar juist nodig om elkaar aan te vullen en te corrigeren. *De Geest waait waarheen Hij wil*. Binnen de gemeente en daarbuiten. Iedereen in de gemeente hoort erbij. Of je nu warm bent zoals Carolien, of juist koud zoals Jan, beiden horen ze erbij. Weet je wat de Geest wél verschrikkelijk vindt? Als je niet warm bent of koud maar lauw. Lauw zoals eens die gemeente in Laodicea (Openbaring 3:15). Als je onverschillig bent en niet vooruit te branden. Het interesseert je allemaal niets. Je bent nergens voor te porren. Als je daarvan niet bekeert dan zal de Heer je uitspuwen, dat gold toen en dat geldt nu nog. Dan hoor je er uiteindelijk *niet* meer bij.

We zouden allemaal wel zoals Carolien willen zijn. Zo vol van de Geest en vol van blijdschap. Maar besef dat elke gave ook een opgave inhoudt. Als je veel ontvangen hebt wordt er ook veel van je gevraagd en dat is soms best lastig. Als jij zo enthousiast bent en zo vol bent van de Geest en heel erg actief in de gemeente, dan ligt de teleurstelling vaak op de loer. Je gaat je gemakkelijk ergeren aan broers en zussen die niet zo hard lopen als jij. Bovendien zijn er soms ook broers en zussen die van hun kant laten merken dat ze dat enthousiasme van jou, dat activisme, maar ‘over the top’ vinden. Ook dan is er veel gebed en volharding nodig om in het goede spoort te blijven zodat je liefde kunt blijven geven, ook al krijg je er veel minder

voor terug dan je zou mogen verwachten. Liefde in de Bijbel is altijd op de ander gericht en niet bedoeld om er liefde voor terug te krijgen. Wel is het zo dat niemand zonder waardering goed kan blijven functioneren in de gemeente. Geef elkaar maar gerust complimentjes, dat helpt en stimuleert.

Jezus praat in onze tekst met de Farizeeër Nikodemus. Weet je wat het mooie van Nikodemus is? Dat hij niet zoals de andere Farizeeën zijn oordeel over Jezus al lang klaar heeft liggen en Hem al heeft afgeschreven, maar dat hij juist naar Jezus toekomt. Dit is een moedige stap van Nikodemus. Hij wil zich zélf een oordeel vormen. Wie dat doet is bij Jezus altijd aan het goede adres. Wie zoekt zal vinden. Dat gold ook voor Nicodemus. Later (7:50) zou hij het voor Jezus gaan opnemen. Bij de begrafenis van Jezus doneerde hij zelfs mirre en aloë, wel honderd litra staat er (19:39); dat heeft hem wel een aardig vermogen gekost. We hebben dan ook goede redenen om aan te nemen dat het is uiteindelijk goed gekomen is met Nikodemus, maar hier is het nog niet zover. Hier zit hij nog vol vragen.

Hier heeft Nikodemus al wel in de gaten dat er iets heel speciaals aan de hand is met deze Jezus van Nazareth. Zo'n leraar als Jezus die zulke machtige tekenen en wonderen doet, die moet toch hulp van boven krijgen, dat kan niet anders, zo redeneert Nikodemus. Hij komt dan ook polshoogte nemen. Maar Jezus gaat de discussie met Nikodemus hierover helemaal niet aan. Jezus komt schijnbaar 'out of the blue' met een uitspraak waar Nikodemus helemaal niet op rekende: *“Waarachtig ik verzeker u: alleen wie opnieuw wordt geboren, kan het koninkrijk van God zien”*. De Farizeeën zijn gepokt en gezadeld met kennis van de Schriften en onderhouden maar liefst 613 geboden en verboden en toch begrijpt Nikodemus er helemaal niets van. Hij staat met de mond vol tanden. De reactie van Nikodemus lijkt dan ook te kinderlijk voor woorden: *“Hoe kan iemand geboren worden als hij al oud is, hij kan toch niet voorde tweede keer de moederschoot ingaan en weer geboren worden?”* Dat kan kennelijk gebeuren. Heel veel Bijbelkennis hebben en er toch niets van begrijpen. Dat gebeurt als er niet met een gelovig hart wordt gelezen. Zolang er nog een bedekking is...

Nikodemus had niet door dat Jezus hier spreekt over het geweldig grote werk van de Heilige Geest. Alleen de Heilige Geest kan mensen opnieuw geboren laten worden. Voor “opnieuw geboren worden” staat er eigenlijk letterlijk in het Grieks “van boven geboren worden”. Die hele wedergeboorte is een hemelse actie die volledig vanuit de hemel door de Heilige Geest wordt gedirigeerd en gecontroleerd, daar komt geen mens aan te pas, dat is werkelijk een wereld wonder. Natuurlijk praat Jezus hier impliciet over de uitstorting van de Heilige Geest die eraan zat te komen. Die uitstorting van de Geest was niets minder dan de vervulling van de beloften waarover de oud testamentische profeten zo veelvuldig spraken. O.a. Jesaja, Jeremia en Ezechiël spraken er al over en ook de profeet Joël: *“Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft, jullie zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen zullen dromen dromen en jongeren zullen visioenen zien; zelfs over slaven en slavinnen zal ik in die tijd mijn geest uitgieten”* (Joel 3:1,2). Dit had Nikodemus moeten weten. Jezus legde met Zijn komst

in het vlees, met Zijn lijden en sterven, Zijn opstanding en hemelvaart daarvoor zelf het fundament.

Jezus zegt nu met zoveel woorden dat niemand het Koninkrijk van God kan binnen gaan als hij of zij niet opnieuw geboren wordt. Niemand haalt op eigen kracht de finish. De Heilige Geest zorgt zelf voor de wedergeboorte. De Geest gaat dit werk binnenkort intensiveren. Als een stormwind zal de Geest binnenkort, na Pinksteren, over deze wereld gaan razen en overall mensen opnieuw geboren laten worden. Chinezen, Koreanen, Nederlanders, Amerikanen, Eskimo's, Negers, Indianen, Joden en Grieken.

Dat werk van de Geest is onnavolgbaar. De wind waait waarheen Hij wil. Moderne marketing technieken om het evangelie als een voor de mens zo aangenaam mogelijke boodschap aan de man te brengen, heeft de Geest helemaal niet nodig. Hij confronteert de mens met zijn zonden en brengt hem tot inkeer. Gelukkig maar dat Hij zelf de touwtjes strak in handen houdt want als het aan ons lag, zou geen mens tot bekering komen. Wij hebben de aangeboren neiging om het evangelie voor ongelovigen zo aangenaam mogelijk te verpakken, de scherpe kantjes eraf te slijpen. We denken daarmee mensen voor Christus te kunnen winnen.

Natuurlijk blijft het belangrijk dat we in onze omgeving een leesbare brief van onze Heiland zijn, dat er een goede "reuk" van ons uitgaat, dat we door onze handel en wandel onze naaste voor Christus winnen, dat we betrokken christenen zijn die liefde en aandacht hebben voor anderen in de samenleving. Het is belangrijk dat we blijven bidden of de Geest ons mogelijkheden en gelegenheden wil geven om iets van de blijde boodschap aan anderen te kunnen vertellen, het is een groot voorrecht als je daarvoor wordt ingeschakeld. Zolang we maar niet vergeten dat het de Heilige Geest is die Zelf bepaalt óf en wáanneer iets tot bloei gaat komen.

"De wind waait waarheen hij wil; je hoort zijn geluid, maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat". Het waaien van de Geest is aan de ene kant onnavolgbaar, maar aan de andere kant wél goed te volgen. Want Hij blaast altijd in de richting van Christus. Alles wat Hij ons geeft haalt Hij uit Christus en Hij verwijst ons in alles naar de Christus. Hij is het grote communicatie kanaal tussen Christus boven en de kerk beneden.

Ga daarom binnen het bereik van de warme lichtstralen van de Geest staan en je zult steeds hechter aan Christus verbonden worden. Zo hecht, dat je steeds meer en meer tot aanbidding komt. Aanbidding van de Vader en de Zoon en de Geest, dat is het doel van de scheppende kracht van de Geest. Zo gaat het met iedereen die uit God geboren is.

Amen.

